F04 — Riktad lista, Kö, algoritmer, pseudokod

5DV149 Datastrukturer och algoritmer
Kapitel 2.1-2.2, 3.4, 4.1-4.2, 8

Niclas Börlin
niclas.borlin@cs.umu.se

2024-01-22 Mån

Innehåll

Riktad lista

Riktad lista

- Modell: Slalombana
- Specialisering av `Lista`
  - Förflyttning bara i en riktning — framåt
- I `Lista` finns `Previous`- och `End`-operationer så vi kan navigera åt båda hållen
- `Riktad lista` har en `Isend`-operation i stället.

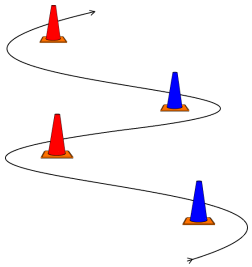

Gränsyta till Riktad lista (*Directed List)*

```
abstract datatype DList(val)
auxiliary pos
  Empty() → DList(val)
  Isempty(l: DList(val)) → Bool
  First(l: DList(val)) → pos
  Next(p: pos, l: DList(val)) → pos
  Isend(p: pos, l: DList(val)) → Bool
  Inspect(p: pos, l: DList(val)) → val
  Insert(v: val, p: pos, l: DList(val))
                                → (DList(val), pos)
  Remove(p: pos, l: DList(val)) → (DList(val), pos)
  Kill(l: DList(val)) → ()
```


Riktad lista vs. Lista

```
abstract datatype List(val)
auxiliary pos
  Empty() → List(val)
  Isempty(l: List(val)) → Bool
  First(l: List(val)) → pos
  End(l: List(val)) → pos
  Next(p: pos, l: List(val)) → pos
  Previous(p: pos, l: List(val)) → pos
  Pos-isequal(p1, p2: pos, l: List(val)) → Bool
  Inspect(p: pos, l: List(val)) → val
  Insert(v: val, p: pos, l: List(val))
                          → (List(val), pos)
  Remove(p: pos, l: List(val)) → (List(val), pos)
  Kill(l: List(val)) → ()
```

```
abstract datatype DList(val)
auxiliary pos
  Empty() → DList(val)
  Isempty(l: DList(val)) → Bool
  First(l: DList(val)) → pos
  Isend(p: pos, l: DList(val)) → Bool
  Next(p: pos, l: DList(val)) → pos

  Inspect(p: pos, l: DList(val)) → val
  Insert(v: val, p: pos, l: DList(val))
                                → (DList(val), pos)
  Remove(p: pos, l: DList(val)) → (DList(val), pos)
  Kill(l: DList(val)) → ()
```


Riktad lista, förtydliganden

- `Insert` och `Remove` har samma logik som för `Lista`
  - `Insert(v, p, l)` sätter in värdet `v` i listan `l` på positionen omedelbart före `p` och returnerar den nya listan samt positionen för det nyinsatta elementet
  - `Remove(p,l)` tar bort elementet på positionen `p` i listan `l` och returnerar den nya listan samt positionen omedelbart efter det borttagna elementet

Riktad lista, konstruktionsalternativ

- Fält
- Dubbellänkad lista (ignorera bakåtlänkarna)
- Enkellänkad Lista av 1-Cell utan huvud:

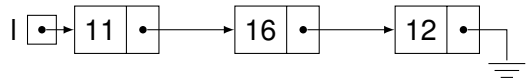

  - Använt i flera C-exempel på föreläsningarna.
- Enkellänkad Lista av 1-Cell med 1-Cell-huvud:

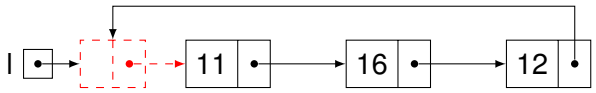

  - Används i kodbasen.
- Enkellänkad mer ekonomisk än dubbellänkad

Problem vid insättning

- Om positionen representeras av en pekare till elementet
- Insättning av värdet 18 före elementet med positionen `p` (elementvärde 16, blå fetstil)
  - Före:

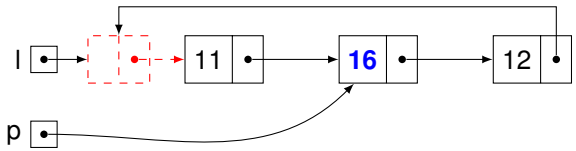

  - Efter allokering av nytt element, före inlänkning

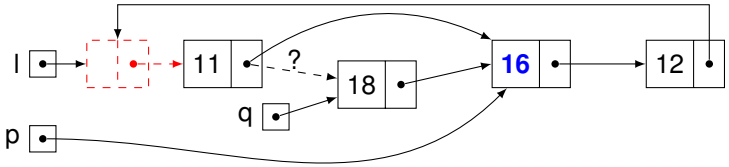

  - Vi behöver komma åt länken i föregående cell!

Lösning på insättning: Alternativ 1 och 2

- Alternativ 1: Kopiering
  - Insättning före elementet på position `p`:
    1. Skapa en ny cell
    2. Länka in den efter `p`
    3. Kopiera `p`:s värde till den nya cellen
    4. Sätt `p`:s värde till `v`
  - Nackdel: Värdet måste kopieras
- Alternativ 2: Sök från början
  - Traversera från huvudet till elementet före
  - Nackdel: Insättning blir långsam: $O(n)$
- Alternativ 3: Byt definitionen av ”här”!

Lösning på insättning: Alternativ 3 (1)

- Använd list-konstruktion med huvud
- Representera positionen med pekare till föregående element
  - `Inspect(p, l)` returnerar `p->next->val` i stället för `p->val`

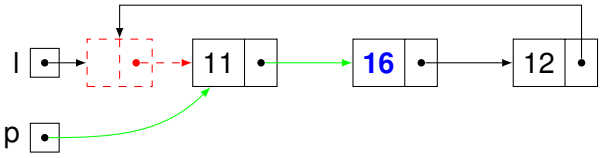

  - `First(l)` returnerar `l->head` i stället för `l->head->next`

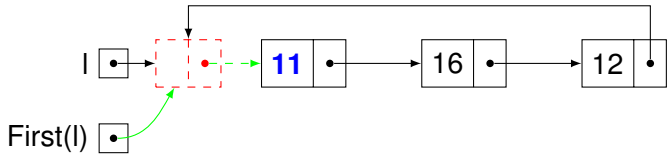

Lösning på insättning: Alternativ 3 (2)

- Insättning:
  - Före:

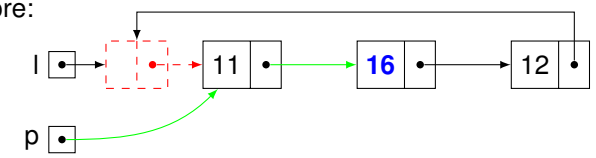

  - Efter allokering av nytt element, före inlänkning:

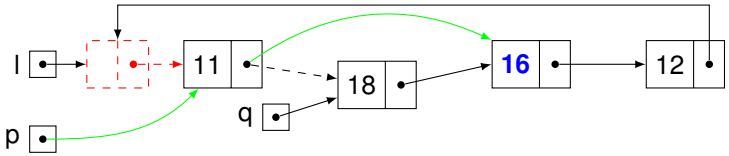

  - `p->next = q` löser problemet

Lösning på insättning: Alternativ 3 (3)

- Före inlänkning:

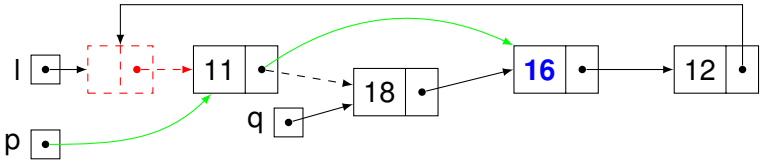

- Efter inlänkning:

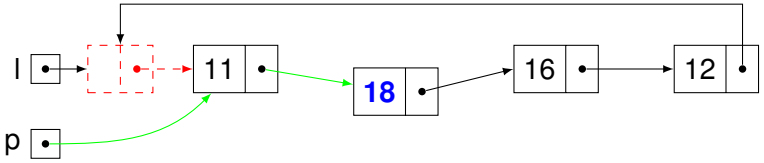

- `p` refererar nu till det nyligen insatta elementet, så `return p` är positionen som ska returneras
- Minimal nackdel: Vi behöver en cell extra.

Blank

Blank

Blank

Kö

Kö

- Modell: Kö.

- Specialisering av Lista
  - Begränsningar på operationerna
- Generisk datatyp (polytyp)
- Sammansatt — lagrar element
  - Homogen
- Linjärt ordnad struktur
- FIFO — *First In, First Out*
  - Insättning i slutet av kön
  - Borttagning i början av kön

Gränsyta till Kö

```
abstract datatype Queue(val)
  Empty() → Queue(val)
  Isempty(q: Queue(val)) → Bool
  Enqueue(v: val, q: Queue(val)) → Queue(val)
  Front(q: Queue(val)) → val
  Dequeue(q: Queue(val)) → Queue(val)
  Kill(q: Queue(val)) → ()
```


Kö vs. Stack

```
abstract datatype Queue(val)
  Empty() → Queue(val)
  Isempty(q: Queue(val)) → Bool
  Enqueue(v: val, q: Queue(val)) → Queue(val)
  Front(q: Queue(val)) → val
  Dequeue(q: Queue(val)) → Queue(val)
  Kill(q: Queue(val)) → ()
```

```
abstract datatype Stack(val)
  Empty() → Stack(val)
  Isempty(s: Stack(val)) → Bool
  Push(v: val, s: Stack(val)) → Stack(val)
  Top(s: Stack(val)) → val
  Pop(s: Stack(val)) → Stack(val)
  Kill(s: Stack(val)) → ()
```

Informell specifikation — Kö

- `Empty()` — konstruerar en tom kö
- `Isempty(q)` — testar om kön är tom
- `Enqueue(v, q)` — sätter in ett element med värdet `v` sist i kön `q`
- `Front(q)` — returnerar värdet av det första elementet i kön (förutsatt att kön inte är tom)
- `Dequeue(q)` — returnerar kön med det första elementet borttaget (förutsatt att kön inte är tom)

Kö konstruera som Lista

- Fronten på kön = början på listan
- Riktad lista med 1-celler
  - Lista 1: Rak lista: Fronten på kön = början av listan

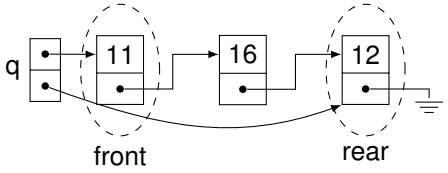

  - Lista 2: Cirkulär lista: Länken i slutet av listan pekar på början av kön

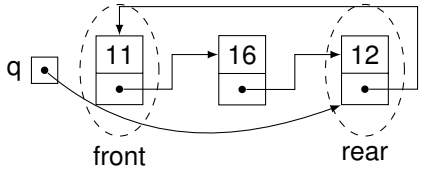

- Alla kö-operationer går att göra $O(1)$

Kö konstruerad som Fält

- Fält 1: Rak vektor:

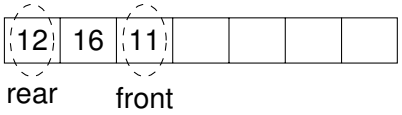

- Fält 2: Cirkulär vektor:

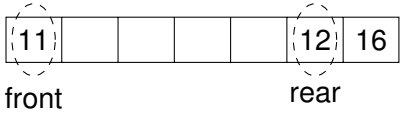

- Fördelar:
  - Fält 2: Snabb avläsning, borttagning, insättning
- Nackdelar:
  - Maximal storlek
  - Outnyttjat utrymme
  - Fält 1: Enqueue är dyrt ($O(n)$) pga. omflyttningar
  - Fält 2, detalj: Måste lämna en position tom för att kunna skilja mellan en tom och full kö

Kö, tillämpningar

- Buffert:
  - Routrar
  - Skrivarkö
  - Telefonkö
- Bredden-först-traversering

Algoritmer, psuedokod

Vad är en algoritm?

- Instruktion som man följer för att lösa ett givet problem på ett strukturerat sätt (jfr recept eller IKEA-byggbeskrivning)
  - Indata
  - Verktyg
  - Procedur (algoritm)
  - Resultat (bullar)
- *En algoritm är en stegvis beskrivning av en ändlig process*

Egenskaper för en algoritm

- Texten som beskriver algoritmen har en fix (ändlig) storlek
  - Instruktionen har samma storlek oavsett hur många bullar som bakas
- Processen kan variera i storlek
  - Antalet bullar som bakas kan variera
- En algoritm kan ha olika kornighet
  - Grovkornig:
    1. Bland mjöl och jäst i en bunke
  - Finkornig:
    1. Ta fram en bunke som rymmer 5 liter
    2. Ta fram ett decilitermått
    3. Mät upp 5 dl mjöl
    4. Häll mjölet i bunken

Exempel

- Antag att vi har en lista på alla anställda på ett företag: Namn, Pnr, lön, etc.
- Vi vill räkna ut den totala lönekostnaden för företaget

1. Skriv ner talet 0
2. För varje anställd i listan
   2.1 Addera personens lön till det skrivna talet och skriv ner det nya resultatet
3. När man nått slutet på listan är det nedskrivna talet den totala lönekostnaden

Krav på algoritmer

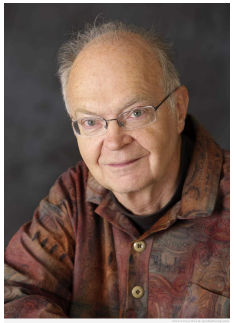

Donald Knuth (1938 –)
The Art of Computer Programming, volumes 1 (1968), 2 (1969), 3 (1973), 4A (2011)

- Ändlighet
  - Algoritmen måste sluta (terminera)
- Bestämdhet
  - Varje steg måste vara entydigt
- Indata
  - Måste ha noll eller flera indata
- Utdata
  - Måste ha ett eller flera utdata
- Effektivitet/genomförbarhet
  - Varje steg i algoritmen måste gå att utföra på ändlig tid

Beräkningsbarhet (mer om detta nästa vecka)

- Reglerna för algoritmer beskriver inte tillräckligt tydligt vad man kan och inte kan göra i form av algoritmer — vad som är beräkningsbart
- Definition av beräkningsbarhet (Alan Turing, 1936)
  - *Ett problem är beräkningsbart om och endast om det finns en a-machine (automatic machine)*[1] *som löser problemet*

Alan Turing (1912 – 1954)
Turing, A.M. (1936), "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem", Proceedings of the London Mathematical Society, 2 42: 230-65, 1937.

[1] senare döpt till Turing-maskin

Turing-maskin (1)

- En Turing-maskin är en abstrakt, simpel modell av en beräkningsmaskin och består av:
  1. En centralenhet som kan befinna sig i ett ändligt antal olika tillstånd (*states*).
  2. Ett oändligt långt band indelat i celler som kan innehålla symboler. Symbolerna kommer från ett ändligt alfabet.
  3. Ett läs/skriv-huvud.
  4. En drivanordning för bandet.

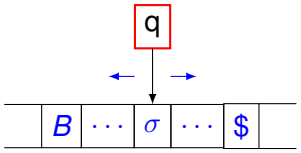

Turing-maskin (2)

- En Turing-masking kan utföra 4 operationer:
  1. Avläsa symbolen i cellen som är mitt för läs-/ skriv-huvudet (den *aktuella* cellen).
  2. (Radera och) skriva en ny symbol i den aktuella cellen.
  3. Flytta bandet en cell-längd framåt eller bakåt.
  4. Stanna maskinen.
- Turing-maskinen jobbar i diskreta beräkningssteg.
  - I varje steg utförs en operation.
  - Vilken operation Turing-maskinen utför bestäms av en övergångsfunktion (*transition function* eller *action table*).

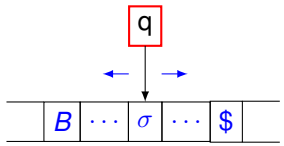

Turing-maskin (3)

- Maskinen startar med ett starttillstånd och en given position på remsan.
- Maskinen avslutar beräkningen när ett sluttillstånd uppnås
  - Beräkningen kan misslyckas genom att maskinen aldrig uppnår sluttillståndet.
- Trots sin enkelhet så kan varje dator-algoritm översättas till en Turing-maskin.

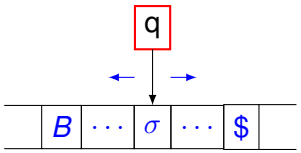

Turing-maskin, exempel (1)

- https://sv.wikipedia.org/wiki/Turingmaskin
- Tillstånd: s1, s2, s3, s4, s5, s6.
- Alfabet: 0, 1.
- Tomma symbolen: 0 (får finnas oändligt många gånger på remsan).
- Indatasymboler: 1.
- Starttillstånd: s1.
- Sluttillstånd: s6.
- Maskinen startar med läshuvudet vid den första ettan (den längst till vänster).

S	R	W	N	M	Kommentar
s1	0	0	s6	N	Ingen (mer) etta att kopiera. Klar!
s1	1	0	s2	R	Kopiera denna etta till näst-nästa nolla högerut, lämna en nolla som marke
s2	1	1	s2	R	Leta vidare högerut efter första nollan.
s2	0	0	s3	R	Första nollan hittad. Gå vidare till s3, som hittar andra.
s3	1	1	s3	R	Leta vidare högerut efter andra nollan.
s3	0	1	s4	L	Andra nollan hittad, skriv en etta och gå tillbaka två nollor.
s4	1	1	s4	L	Leta vidare vänsterut efter första nollan på tillbakavägen.
s4	0	0	s5	L	Första nollan hittad. Gå vidare till s5 som hittar andra.
s5	1	1	s5	L	Leta vidare vänsterut efter andra nollan (den som s1 lämnade som markeri
s5	0	1	s1	R	Nollan hittad. Skriv tillbaka den etta som s1 skrev över, och börja sedan om

Turing-maskin, exempel (2)

S	R	W	N	M	Kommentar
s1	0	0	s6	N	Ingen (mer) etta att kopiera. Klar!
s1	1	0	s2	R	Kopiera denna etta till näst-nästa nolla högerut, lämna en nolla som markering för til
s2	1	1	s2	R	Leta vidare högerut efter första nollan.
s2	0	0	s3	R	Första nollan hittad. Gå vidare till s3, som hittar andra.
s3	1	1	s3	R	Leta vidare högerut efter andra nollan.
s3	0	1	s4	L	Andra nollan hittad, skriv en etta och gå tillbaka två nollor.
s4	1	1	s4	L	Leta vidare vänsterut efter första nollan på tillbakavägen.
s4	0	0	s5	L	Första nollan hittad. Gå vidare till s5 som hittar andra.
s5	1	1	s5	L	Leta vidare vänsterut efter andra nollan (den som s1 lämnade som markering).
s5	0	1	s1	R	Nollan hittad. Skriv tillbaka den etta som s1 skrev över, och börja sedan om från bör

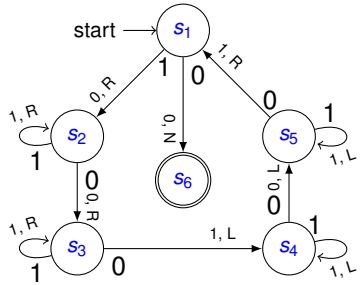

Turing-maskin, exempel (3)

Steg	Tillstånd	Remsa
1	s1	**1**1000
2	s2	0**1**000
3	s2	01**0**00
4	s3	010**0**0
5	s4	01**0**10
6	s5	0**1**010
7	s5	**0**1010
8	s1	1**1**010
9	s2	10**0**10
10	s3	100**1**0
11	s3	1001**0**
12	s4	100**1**1
13	s4	10**0**11
14	s5	1**0**011
15	s1	11**0**11
16	s6	-stopp-

Pseudokod

Hur beskriver vi algoritmer?

- Vi använder oss av pseudokod för att beskriva algoritmer
  - Vi behöver ett språk som:
    - Kan förstås av en människa.
    - Är strukturerat och formellt
    - Mindre formellt än programmeringsspråk
  - Mix av naturligt språk och programmeringsspråk
  - Influenser från matematisk notation
  - Det finns inget universellt språk utan många dialekter
- Pseudokod döljer mycket av programspråkens designval, dvs. pseudokoden är oberoende av programspråk
- Man ska kunna fokusera på hur man löser problemet och inte hur lösningen ska implementeras

Pseudokod

- ← används för tilldelning.
- = används för likhetsrelation.
- Funktionsdeklarationer:
  - Algorithm name(*param1*, *param2*)
- Beslutsstrukturer:
  - `if ... then ... [else ...]`
- Anrop:
  - `algoritmName(` *args* `)`
- Villkorsloopar:
  - `while ... do ...`
  - `repeat ... until ...`
- Räkneloopar:
  - `for ... do ...`
- Fältindexering:
  - `A[i]`
- Returnera värden:
  - `return` *value*

Pseudokod, Exempel

```
Algorithm Array-mean(v: Array, n: Int)
// Input: An Array v storing n integers
// Output: The average of the n elements in v
sum ← v[0]
for i ← 1 to n-1 do
  sum ← sum + v[i]
return sum/n
```

Implementationer av pseudokoden

```
Algorithm Array-mean(v: Array, n: Int)
// Input: An Array v storing n integers
// Output: The average of the n elements in v
sum ← v[0]
for i ← 1 to n-1 do
  sum ← sum + v[i]
return sum/n
```

C

```c
float arrayMean(float *v, int n)
{
    float sum = v[0];
    for (int i=1; i < n; i++)
        sum += v[i];
    return sum/n;
}
```

Python

```python
def arrayMean(v,n):
    sum = v[0]
    for i in range(1,n):
        sum = sum + v[i]
    return sum/n
```


Exempel

- Skriv en pseudokod för att räkna ut längden på en lista
  - Använd operationerna för Lista:s ADT

```
Algorithm List-length(l: List)
// Input: A list
// Output: The number of elements in the list
len ← 0
p ← First(l)
while not Pos-isequal(p, End(l), l) do
  len ← len + 1
  p ← Next(p, l)
return len
```


Kopiering av sammansatt datatyp

- OBS! Kopiering av en sammansatt datatyp, t.ex. Lista, Fält, Kö, etc., är inte definierat!
  - Undantaget är om kopieringsoperationen är explicit definierad i datatypens gränssnitt
  - För en kö `q2`, om tilldelningen `q1 ← q2` är definierad så brukar det betyda att `q1` och `q2` refererar till samma kö!
- Vill man kopiera en sammansatt datatyp måste man själv skriva koden med hjälp av datatypens gränssnitt
- För exempel, se övningarna i gruppövning 1

Algoritmmönster för lista

- Traversering
  - Besök systematiskt alla element i objektet
- Sökning
  - Sök efter det första elementet som uppfyller ett bestämt villkor
- Filtrering
  - Filtrera ut (behåll) alla element som uppfyller ett bestämt villkor
- Reduktion
  - Beräkna en funktion av objektets elementvärden
    - Ex. summera alla tal i en lista
- Avbildning (mappning)
  - Transformera varje elementvärde i en datastruktur
    - Ex. multiplicera alla talen i en lista med 4

Traversering

- Besök systematiskt alla element i objektet

```
Algorithm List-traverse(l: Directed list,
                        Do-stuff: Function)
// Input: A directed list and a function to apply
//   to each element in the list. The function
//   should accept element values. The input list
//   might be modified.
// Output: None.

// Start at the beginning of the list
p ← First(l)
while not Isend(p, l) do
  // Apply function to each element
  Do-stuff(Inspect(p, l))
  // Advance to next element
  p ← Next(p, l)
```


Sökning

- Sök efter ett element som uppfyller ett bestämt villkor

```
Algorithm List-seek(l: Directed list,
                    Match: Function)
// Input: A list and a match function. The function
//   should return True if the element value
//   matches what the caller wants.
// Output: True/False + pos for the first matching
//   element, if any.

// Start at the beginning of the list
p ← First(l)
while not Isend(p, l) do
  // Does the element value match what we want?
  if Match(Inspect(p, l)) then
    // Yes, return True and the position
    return (True, p)
  else
    // No, advance in the list
    p ← Next(p, l)
// No match found, return False
return (False, None)
```


Filtrering

- Filtrera ut alla element som uppfyller ett bestämt villkor

```
Algorithm List-filter(l: Directed list, Match: Function)
// Input: A list and a match function. The function
//   should return True if the element value
//   matches what the caller wants.
// Output: A list with all matching elements.
// NOTE: The output list is in the reverse order.

// Start with an empty output list
matched ← Empty()
p ← First(l)
while not Isend(p, l) do
  // Does the element value match?
  val ← Inspect(p, l)
  if Match(val) then
    // Yes, insert it first in the output list
    matched ← Insert(val, First(matched), matched)
  // Advance in the input list
  p ← Next(p, l)
// Return the list of matched element values
return matched
```


Avbildning (mappning)

- Transformera varje elementvärde i en datastruktur

```
Algorithm List-map(l: Directed list, Map: Function)
// Input: A list and a mapping function. The function
//   should accept an element value and return a
//   transformed value.
// Output: A list with transformed elements in
//   the same order as in the input list.

// Start with an empty output list
// Keep track of last position in m, i.e. position
// where to insert elements
m ← Empty()
q ← First(m)

p ← First(l)
while not Isend(p, l) do
  v ← Map(Inspect(p, l))
  (m, q) ← Insert(v, q, m)
  q ← Next(q, m)
  p ← Next(p, l)
return m
```

Reduktion

- Beräkna en funktion av objektets elementvärden

```
Algorithm List-reduce(l: Directed list,
                      Combine: Function)
// Input: A list and a function. The function
//   should accept two element values and return
//   a combination of the values
// Output: The result of the function applied to
//   all elements in the list
// NOTE: The function should be commutative

p ← First(l)
res ← Inspect(p, l)
while not Isend(p, l) do
  res ← Combine(res, Inspect(p, l))
  p ← Next(p, l)
return res
```


Exempel

- Skriv en algoritm som delar upp en lista så att udda tal hamnar i en ny lista och jämna tal i en annan

Algoritm 1

```
Algorithm List-split1(l: Directed list)
// Input: A list holding integers
// Output: Two lists holding the odd and even numbers
//   of the input list, respectively, in unchanged
//   order
odd ← List-empty()
ipo ← First(odd) // Insert position in odd list
even ← List-empty()
ipe ← First(even) // Insert position in even list
p ← First(l) // Position in input list
while not Isend(p, l) do
  v ← Inspect(p, l)
  if Is-odd(v) then
    // Insert and advance in odd list
    (odd, ipo) ← Insert(v, ipo, odd)
    ipo ← Next(ipo, odd)
  else
    // Insert and advance in even list
    (even, ipe) ← Insert(v, ipe, even)
    ipe ← Next(ipe, even)
  // Advance in input list
  p ← Next(p, l)
return (odd, even)
```


Algoritm 2

```
Algorithm List-split2(l: Directed list)
// Input: A list holding integers
// Output: One lists holding the odd numbers and
//   the original list, modified to hold
//   the even numbers only
odd ← List-empty()
ipo ← First(odd) // Insert position in odd list
p ← First(l) // Position in input list
while not Isend(p, l) do
  v ← Inspect(p, l)
  if Is-odd(v) then
    // Insert and advance in odd list
    (odd, ipo) ← Insert(v, ipo, odd)
    ipo ← Next(ipo, odd)
    // Remove from input list
    // Returned p will refer to next unprocessed element
    (l, p) ← Remove(p, l)
  else
    // Advance to next unprocessed element in input list
    p ← Next(p, l)
return (odd, l)
```